

Ο ΦΙΛΟΣ
Τ Η Σ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ,
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

Τεύχος Ζ'.

Ζάκυνθος 1860.

Σεπτέμβριος.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΙ

περί τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης.

(Συνέχεια).

Ἡ παρὰ τὰς ἄλλας ὅμως πλέον συγκεχυμένη τεχνολογία εἶναι ἡ τεχνολογία τοῦ Ἐπιβόρηματος. Αὐτὸ παρέχει ὄχι μόνον Προβίσεις, ὡς εἶδομεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα διάφορα μέρη τοῦ λόγου, καὶ (τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει;) λόγους ὀλοκλήρους, ἧγουν προτάσεις συγκειμένας ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. Εἶναι ἄραγε αὕτη ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Στωϊκοὶ ὠνόμασαν τὸ Ἐπιβόρημα Πανδέκτην; Δὲν ἤρκει τοῦτο· ἀλλὰ καὶ ἡ διαίρεσις αὐτοῦ εἰς εἶδη ἔγινε τόσον ἀτέχνως, ὥστε ἠνώθησαν εἰς ἓν εἶδος ἐπιβόρηματα διχοφύρου εἶδους, καὶ διηρέθησαν εἰς διάφορα, πολλὰ ταυτοειδῆ ἐπιβόρηματα. Εἰς ὀλίγα λόγια, ὁ Πανδέκτης οὗτος εἶναι ἀληθινὴ Κόπρος τοῦ Αὐγείου, τὴν ὁποίαν νὰ καθαρίσῃ δὲν ἐξαρκεῖ ἐνὸς μόνου Ἡρακλέους δύναμις.

Συγκαταριθμοῦσι κοινῶς μὲ τὰ ἐπιβόρηματα τὰ ὀνομαζόμενα Ἐκπλήξεως, Θαυμασμοῦ, Θειασμοῦ, ἢ Σχετλιασμοῦ, ἐπιβόρηματα. Ὅτι ταῦτα εἶναι ἀλλότρια τῆς φύσεως τοῦ Ἐπιβόρηματος, τὸ δεικνύει ἡ ἀσυνταξία των. Τὸ ἐπιβόρημα φυσικὰ συντάσσεται μὲ ῥῆμα, ἢ Μετοχὴν, Γράφει καλῶς, ἢ Γράφον καλῶς. Μὲ τὰς δύο ταύτας φράσεις δὲν ἔχει οὐδεμίαν ὁμοιότητα τὸ Φεῦ τοῦ μεγέθους· διότι μῆτε ῥῆμα ἔχει, καθὼς ἐκεῖναι, καὶ ἡ γενικὴ δὲν συμπλέκεται ἀμέσως μὲ τὸ Φεῦ, ὡς τὸ ἐφαντάσθη ὁ Θεόδωρος, ἀλλ' ἀναφέρεται ἑλλειπτικῶς εἰς ἐξώθεν νοουμένην πρόβεισιν, τὴν Ἐνεκα. Τὰ τοιαῦτα λοιπὸν μόρια ἔπρεπε νὰ καταταχθῶσιν εἰς μέρος λόγου χωριστὸν, ὀνομαζόμενον Ἐπιφώνημα, ἢ Ἐπίφθεγμα, καθὼς εὕρισκεται καὶ εἰς τοὺς Λατίνοις,

οἱ ὅποιοι τὸ ὠνόμασαν Παρέμβλημα (Interjectio). Εἰς τὰ Ἐπιφωνήματα ἀνήκει καὶ τὸ κλητικὸν ὦ. Τοῦτο ὅτι δὲν ἔχει κάρμιν ἐπιφωρηματικὴν δύναμιν, ἀλλ' ἐπενοήθη εἰς διακρίσιν τῆς Κλητικῆς ἀπὸ τὴν ὀνομαστικῆν, εὐκόλα θέλει τὸ καταλάβει ὅτις παρατηρήσῃ, ὅτι εἰς ἐκεῖνας μόνας τὰς κλητικὰς εἶναι ἀναγκαῖον, ὅσαι εἶναι ὁμοίαι τῶν ὀνομαστικῶν εἰς τὰς ἀνομοισχήμους, ἢ δὲν τὸ μεταχειρίζονται παντάπασιν, ἢ τὸ μεταχειρίζονται πλεοναστικῶς, ἐπειδὴ τὸ, Ἀλέξανδρε, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ, ὦ Ἀλέξανδρος, καὶ ἀναλύεται εἰς αὐτό.

Ἐπλάσαν οἱ Γραμματικοὶ ἐπιφωρήματα Διασαφήσεως, ἐπειτα πάλιν ἄλλα Ἐξηγήσεως, ὡς νὰ ἦτον ἀπὸ τὴν Ἐξήγησιν ἢ Διασαφήσεως πράγμα διάφορον. Συγκαταρίθμησαν μὲ τὰ ἐπιφωρήματα μόρια, τὰ ὅποια εἶναι σύνδεσμοι. Τὸ χειρότερον, συγκαταρίθμησαν, καθὼς εἶπα, λογικὰς προτάσεις, ἤγουν λόγους ἀπηρτισμένους, ὅποια εἶναι τὸ Τουτέστι (Τουτό ἐστι), Δηλαδή (Δῆλα δὴ ἐστὶ τὰ λεγόμενα), Δηλονότι (Δῆλόν ἐστιν ὅτι). Παράδοξον ὅτι δὲν ἐπενοήσαν καὶ ἐπιφωρήματα. Εὐοιδότι, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο εὐρίσκεται σχεδὸν τόσον συχνά, ὅσον τᾶλλα, εἰς τὸ μέσον τῶν περιόδων ἀπολύτως καὶ ἐπιφωρηματικῶς εἰς τὸ φαινόμενον (1). Διότι κατὰ τί ἄλλο διαφέρει ἢ φράσις αὕτη «Ταυθ' οὕτως ἔχειν συνομολογήσεις μοι εὖ οἶδ' ὅτι» ἀπὸ ταύτην «Ταυθ' οὕτως ἔχειν συνομολογήσεις μοι δηλονότι» παρὰ κατὰ τὴν διάφορον γραφὴν; Τῆς πρώτης ἢ γραμματικῆ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ φυσικῆ τάξις εἶναι, «εὖ οἶδα, ὅτι συνομολογήσεις μοι ταυθ' οὕτως ἔχειν» τῆς δευτέρας, «Δῆλόν ἐστιν, ὅτι συνομολογήσεις μοι ταυθ' οὕτως ἔχειν».

Τοιοῦτον εἶναι τὸ Ἐνίοτε, χρονικὸν ἐπιφωρήμα καὶ διὰ τὴν κατάληξιν, καὶ διὰ τὴν σημασίαν του, ἀλλ' ὅμως σύνθετον καὶ αὐτὸ ἀπὸ δύο μέρη λόγου, τὸ Ἐνὶ ῥῆμα, καὶ τὸ Ὅτε ἐπιφωρήμα, καθὼς τὸ ὅθεν παράγεται ἀντωνυμικὸν Ἐνιοι, σύγκειται ἀπὸ τὸ αὐτὸ, Ἐνι, καὶ τὴν ἀντωνυμίαν, Οἱ. Εἰς τοὺς ποιητὰς τὸ Ἐνι, ἐσήμαινε τὸ τρίτον ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν ἀδιαφόρως πρόσωπον τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος, ἤγουν τὸ Ἔστι καὶ τὸ Εἰσίν, ἢ, καθὼς λέγει ὁ Εὐστάθιος (2), τὸ Ἐνεστι καὶ Ἐνεῖσιν. Οἱ λογογράφοι δὲν τὸ μεταχειρίσθησαν (ὅσον

(1) Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι εἶναι περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ αὐτὸς ὄρος, ἢ αὐτὴ λέξις, ἀνήκει εἰς διάφορα μέρη λόγου κατὰ τὸν διάφορον τρόπον τοῦ νοεῖσθαι, ἢ τοῦ προφέρεσθαι, ἢ ὅταν μάλιστα, ἀπὸ κακῆς ἀρχίσασιν συνήθειαν, ἀλλ' ὅμως πεπαιωμένην τόσον, ὥστε εἶναι ἀδύνατος ἡ θεραπεία τῆς, ἢ ἀλλόχθη καὶ ἢ γραφὴ καὶ ὁ τόνος τῆς λέξεως, ὅποια εἶναι τὰ προειρημένα παραδείγματα, ὅποια εἶναι τὸ Ἰδοῦ, δεικτικὸν ἐπιφωρήμα, ἀπὸ τὸ μέσον προσακτικὸν ῥῆμα Ἰδοῦ, τὸ Εὐποδῶν, ἀπὸ τὸ Ἐκ ποδῶν, καὶ ἄλλα πάμπολλα. Ἀλλ' ἐὰν ἦναι ἀδύνατον νὰ ἐξωσθῶσι τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὅποιον ἢ τυραννικῆ συνήθεια τὸ ἔβαλε, δὲν ἔπρεπε καὶ οἱ Γραμματικοὶ νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν μικρὸν μέρος τοῦ πολλοῦ χρόνου, τὸν ὅποιον δαπανᾷσι ματαίως εἰς τὰ ἄχρηστα καὶ ἀνωφελέ;

(2) Εἰς τὸ Διάδ. Α, 174.

ἐνθυμοῦμαι) παρὰ μόνην εἰς ταύτην τὴν φράσιν, αἷς ἐνὶ μάλιστα». Εἶναι λοιπὸν τὸ, Ἐνιοι, Ἐνι οἷ, ἤγουν, Εἰσίν οἱ· τὸ Ἐνίων, Ἐνι ὦν, ἤγουν, Ἐσιν ὦν· τὸ Ἐνίοις, Ἐνι οἷς, ἤγουν, Ἐσιν οἷς· τὸ Ἐνίοις, Ἐνι οἷς, ἤγουν, Ἐσιν οἷς· καθὼς τὸ Ἐνίοτε, Ἐνι ὅτε, ἤγουν, Ἐσιν ὅτε, ἢ, Ἐσθ' ὅτε. Τοῦτο, ἐν τὸ γράψῃς (καὶ τί ποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ τὸ γράψῃς) Ἐσθότε, ἐγένεν ἐπιφωρήμα· καὶ ὅμως κάνεις δὲν τὸ συγκαταρίθμησε μὲ τὰ ἐπιφωρήματα, εἰς τὰ ὅποια ἔβαλαν ὅλοι ὁμοφώνως τὸ συγγενέστατον αὐτοῦ καὶ συνώνυμον, Ἐνίοτε. Οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ μήτ' ὑποπεύθησαν καὶ ὅτι τὸ Ἐνίοτε, καθὼς καὶ τὸ Ἐνιοι, εἶναι δύο μέρη λόγου. Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἀλλογενεῖς Ἑλληνιστὰς, πλανηθέντες ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν τῆς Γερμανικῆς γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς, ἐνόμισαν τινὲς, ὅτι τὸ Ἐνιοι, παράγεται ἀπὸ τὸ, Ἐν, καθὼς τὸ Γερμανικὸν Einige (Βελγιστὶ Eenigen) ἀπὸ τὸ Ein (Βελγ. Een). ἀλλ' ὅμως, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, δὲν ἐξεύρω πλέον διὰ ποῖαν αἰτίαν ἠλλάχθη ὁ πνευματισμὸς τοῦ, Ἐνιοι.

Τὸ γελοιότατον εἶδος ἢ γένος τῶν ἐπιφωρημάτων εἶναι τὰ Θετικὰ λεγόμενα ἐπιφωρήματα, Ἀναγνωστέον, Γραπτέον, κ. τ. λ. Ὅτι εἶναι ὀνόματα ῥηματικὰ τριγενῆ, τὸ δηλοῦσιν αἱ φράσεις αὗται, «Ἀναγνωστέος ὁ Ἰσοκράτης, Ἀναγνωστέα ἢ πρὸς Φίλιππον Ἰσοκράτους ἐπιρρολή, Ἀναγνωστέον τὸ τῆς Ἑλένης ἐγκώμιον Ἰσοκράτους, Ἀναγνωστέοι οἱ σύμπαντες λόγοι Ἰσοκράτους», εἰς τὰς ὁποίας κάνεις ἀπὸ τοὺς Γραμματικούς δὲν ἐτόλμησε ποτὲ νὰ τὰ ὀνομάσῃ ἐπιφωρήματα. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ εἰς εὖς ῥηματικὰ ἔχουσιν ἐξαιρετον τοῦτο, ὅτι παριστάνουσι ἔνοιαν συμπεπλεγμένην, ἥτις ἀναλύεται εἰς τὸ, Ἄξιός ἐστι, καὶ τὸ σύστοιχον ἀπαρέματον παθητικόν Ἀναγνωστέος, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ, Ἄξιός ἐστιν ἀναγνωσθῆναι. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ οὐδέτερον, διὰ τὴν γνωστὴν ἀδιαφορίαν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς πτώσεως, ἢ ἀνάλυσιν δύναται νὰ γένη ἀδιαφόρως, εἰς τὸ Ἄξιόν ἐστιν ἀναγνωσθῆναι τὸ ἐγκώμιον, καὶ τὸ Ἄξιόν ἐστιν (ἢ Δεῖ, ἢ Χρῆ) ἀναγνωθῆναι τὸ ἐγκώμιον, οἱ Ἀττικοὶ (1) μετέφεραν τὴν χρῆσιν τοῦ οὐδετέρου ἐνικῶ, παρὰ τοὺς κανόνας τῆς φυσικῆς συντάξεως, καὶ εἰς τὰ ἄλλα γένη καὶ ἀριθμοὺς, λέγοντες, Ἀναγνωστέον τον Πανυγηρικόν, Ἀναγνωστέον τὴν ἐπιστολήν, Ἀναγνωστέον τοὺς λόγους Ἰσοκράτους· καὶ (τὸ παραδοξότερον) ἐσχημάτισαν ἀπὸ ῥήματα οὐδέτερα, ἢ ὡς οὐδέτερα, ἄλλα τοιαῦτα Θετικὰ, τῶν ὁποίων ἢ ἐπάνοδος εἰς ὄνομα φαίνεται ἀδύνατος. Παραδείγματος χάριν, εἰς ταύτην τὴν ῥῆσιν, «Οὐ πλουτητέον ἐξ ἀδικῶν» τὸ Πλουτητέον σημαίνει μόνον, Ἄξιόν ἐστιν

(1) Διὰ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ὠνόμασε τὸ Θετικὸν ἐπιφωρήμα, Ἀττικὸν ἐπιφωρήμα, ὁ Πρισκικῶς (Βιβλ. III, σελ. 727).

(ἢ Δεῖ) πλουτεῖν, ἀλλ' ὄχι καὶ, Ἄξιόν ἐστι πλουτεῖσθαι, ὡς τὸ ἀπῆ-
ται ἢ φύσις τοῦ ῥηματικοῦ εἰς εὖς, ἐάν ἦτον εἰς χρῆσιν τὸ παθη-
τικὸν Πλουτοῦμαι. Τοῦτο ἐτάραξε τοὺς Γραμματικούς· καὶ μὴν ἐ-
χοντες πλέον πῶς νὰ ὀνομάσωσι τὰς τοιαύτας Ἀττικὰς ἀκατάλλη-
λίας, τὰς ἐνθρόνισαν εἰς τὰ Ἐπιρρήματα. Εὖγε τοὺς ὅτι δὲν τὰς ὀ-
νόμασαν Ἀρθρα, Προθέσεις, ἢ Συνδέσμους· ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα ἦσαν
ἀδιάφορα, ἐάν ἦναι ἀδιάφορον τὸ νὰ ὀνομάζῃ τις ὅ,τι θέλει ὅτιος
δὲν γνωρίζει τὸ ἀληθὲς ὄνομα. Εἶναι ἀπορίας ἄξιον νὰ μὴ παρατη-
ρήσωσιν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀκατάλληλον σύνταξιν οἱ Ἀττικοὶ
ἐφύλαξαν, ἢ μάλλον εἰπεῖν, περισσότερον ἀπὸ τὸν ἐνικὸν μετεχειρί-
σθησαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τῶν ἐσχημα-
τισμένων ἀπὸ οὐδέτερα, καὶ τῶν ἐσχηματισμένων ἀπὸ παθητικὰ ῥή-
ματα ῥηματικῶν, λέγοντες, ἢ Ἀναγνωστέα τὴν ἐπιστολήν καὶ «Οὐ
πλουτητὴ ἐξ ἀδίκων». Τοιοῦτον εἶναι τὸ τοῦ Θεουκιδίδου (Α, πς).
«Οὐς οὐ ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ λό-
γοις ΔΙΑΚΡΙΤΕΑ. . . . ἀλλὰ ΤΙΜΩΡΗΤΕΑ ἐν τάχει κ. τ. λ. καὶ
τοῦ Ἀριστοφάνους (Βατρ. 1180),

. . . . . Ἄλλ' ἌΚΟΥΣΤΕΑ
τῶν σῶν προλόγων. . . . .

Ἐάν ἦναι καὶ ταῦτα θετικὰ Ἐπιρρήματα, τὸ Ἐπιρρήμα λοιπὸν δὲν
εἶναι μέρος λόγου ἀκλιτον. Περὶ τούτων καὶ τῶν τοιούτων δὲν λέ-
γει τί ποτε ὁ βραχυλόγος Θεόδωρος· πιθανὸν ὅτι μήτε οἱ σχολια-
σταὶ αὐτοῦ, ἂν καὶ μακρολόγοι, δὲν τὰ ἔκριναν ἄξια παρατηρήσεως.

Συνεχύθησαν πολλαὶ πτώσεις ὀνομάτων μὲ τὰ ἐπιρρήματα διὰ τοῦ-
το, ὅτι εἰς τὴν χρῆσιν εὐρίσκονται πάντοτε σχεδὸν ἑλλειπτικάι προ-
θέσεως, καὶ διότι πολλῶν ἀπ' αὐτὰς δὲν σώζεται πλέον ἢ ὀνομα-
στική. Κάνεις βέβαια δὲν ἀμφιβάλλει, μήτ' ἀπ' ἐκείνους, ὅσοι ἀγα-
ποῦν τὴν ἀφιλόσοφον Γραμματικὴν, ὅτι τὸ Μικροῦ, Ὀλίγου (ἦγουν,
Παρά μικρόν, Παρ' ὀλίγον) κ. τ. λ. εἶναι γενικαὶ ἑλλειπτικάι· κάνεις
ὅτι τὸ Οὐ, τοπικὸν ἐπιρρήμα, εἶναι γενικὴ τοῦ Ὄς, μήτε ὅτι ἡ γνη-
σία σημασία καὶ ἀνάλυσις αὐτοῦ καταντᾷ εἰς τὸ, Ἐφ' οὐ τόπου. Ἄλλὰ
καὶ τὸ Ὄμοῦ τοιοῦτον εἶναι, ἦγουν, Ἐπὶ τοῦ ὀμοῦ τόπου, ἐπειδὴ ἡ
ὀνομαστικὴ Ὄμος ἀντὶ τοῦ, Ὄ αὐτός, σώζεται εἰς τὸν Ὀμηρον (Ι-
λιάδ. Δ, 437),

Οὐ γὰρ πάντων ἦεν ἄμὲς ἄρῶς, οὐδ' ἰα γῆρυς.

Ἰκανὰ εἶναι ταῦτα νὰ βάλωσιν εἰς ὑποψίαν ὅτι καὶ τὸ Ἀλλαχοῦ,
Ἐνιαχοῦ, Πανταχοῦ, Ποῦ κ. τ. λ. εἶναι πτώσεις γενικαὶ, τῶν ὀποί-
ων αἱ ὀνομαστικάι, Ἀλλαχός, Ἐνιαχός, Πανταχός, Πός, δὲν εὐρί-
σκονται ποῦποτε, διότι ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν, δὲν

σώζεται παρὰ πολλὰ μικρόν τι μέρος. Ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα,
γίνεται πιθανὸν πρῶτον ἀπὸ τὰς θηλυκὰς δοτικὰς τῶν τριῶν πρῶ-
των, Ἀλλαχῆ, Ἐνιαχῆ, Πανταχῆ, καὶ ἀπὸ τὴν ἀρσενικὴν καὶ θηλυ-
κὴν δοτικὴν τοῦ τελευταίου, Πω, καὶ Πῆ· δεύτερον ἀπὸ τὴν ἀνα-
λογίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσχηματίσθη τὸ Ποῖος ἀπὸ τὸ Πός, καθὼς
τὸ Ὄμοῖος ἀπὸ τὸ Ὄμός· καὶ τρίτον ἀπὸ τῆς κοινῆς γλώσσης τὸ
Ἄλλοῦ καὶ Παντοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι συγγοπαί, ὡς ἤθελεν ἴσως
νομίσει τις, ἀλλὰ γενικαὶ ὀνομαστικῶν, τῆς σωζομένης Ἄλλος, ὅθεν
ἐγεννήθη τὸ Ἄλλοῖος, καὶ τῆς ἀχρήστου Παντός (1), ὅθεν ἔγινε τὸ
Παντοῖος. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν πρέπει νὰ φέρῃ διαταγμὸν, ἐ-
πειδὴ καὶ τὴν θηλυκὴν δοτικὴν τὴν ἐπιρρηματικὴν Πάντη οἱ Δωριεῖς
τὴν ἐπρόφερον Παντᾶ. Ἀπὸ τὸ Πλείων, ἢ Πλέων, ἀλλὰ σχεδὸν
ἐπιρρήματα δὲν σώζονται (τούλάχιστον εἰς τὰ λεξικά) παρὰ τὸ Πλε-
ονάκις καὶ τὸ Πλεοναχῶς· ἡ ἀναλογία ὅμως μᾶς διδάσκει, ὅτι, ὡς
ἔλεγον, Ἐνιαχοῦ, καὶ Πολλαχοῦ, οὕτως ἔλεγον καὶ Πλεοναχοῦ. Τοῦτο
τὸ Πλεοναχοῦ ὅτι εἶναι γενικὴ, τίς ἤθελε τολμήσει νὰ εἴπῃ, ἐάν δὲν
ἑσώζοντο εἰς τοῦ Ἐπικούρου τὰς ἐπιστολάς αἱ φράσεις, «Πλεοναχὴν
καίτιαν» καὶ «Πλεοναχὸν τρόπον», φράσεις, ἴσως ὄχι τῆς δοκιμω-
τάτης χρήσεως, ἀλλ' ὅμως ἀρεσταὶ εἰς τὸν Ἕλληνα καὶ Ἀθηναῖον
Ἐπίκουρον (2).

ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

(Μετάφρασις).

ὑπὸ Διονυσίου π. Ἰωάννου Πετριτσποῦλου.

Εἰσαγωγή.

Ὁ ὄρος—ἁρμονία—σημαίνει τὴν συναρμογὴν, συνάφειαν καὶ συνέ-
νωσιν τῶν μερῶν ἔργου τινός. Ἐφαρμοζομένη ἡ λέξις αὕτη εἰς τὸ
μέγα τοῦ Σύμπαντος ἔργον, εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡ φιλοσοφικὴ, ἐνταυτῷ
δὲ θαιμάσιος τῆς τάξεως ἔκφρασις, εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ ἐντε-
λεστέραν σημασίαν, ἣν ἀνθρώπινος νοῦς δύναται νὰ συλλάβῃ—ἡ
τάξις, ἡ ἁρμονία εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ!

Ἐξ ὧν τῶν φιλοσοφικῶν ἀντικειμένων οὐδὲν τούτου ὑψηλότερον. Ἀλλὰ

(1) Τῆς τοιαύτης μετασχηματίσεως τῶν γενικῶν εἰς ὀνομαστικάς παραδείγματα εἶναι, Ὁ κόρακος, Ὁ φύλακος, Ὁ μαρτυρός, καὶ ἄλλα πολλά.

(2) Διογ. Λαέρτ. ἐν Ἐπικούρ. βίῳ.

νά συλλάβῃ τις τὴν ιδέαν, νά φαντασθῇ ταῖς νοητικαῖς αὐτοῦ δυνάμειν ἀπαξάπασαν τὴν Κτίσιν, μετὰ τοῦ ἀπείρου ὡς τέρμα, μετὰ τῶν μυριάδων τῶν κόσμων, μετὰ τῶν ποικιλωτάτων, καίτοι κανονικῶν κινήσεων, ἐξ ὧν ἐμψυχοῦνται τρόπον τινά ἀπὸ τοῦ ἀτόμου μέχρι τῶν τερατωδεστάτων σφαιρῶν τῶν Ἡλίων, ἀπαιτεῖ ὑπεράνθρωπον σχεδὸν καταλήψεως ἰκανότητα.

Οἱ νεώτεροι οὐδένα σοφὸν καταλέγουσι διαπραγματευθέντα καθ' ὄλοκληρίαν τόσον ὑψηλὸν ἀντικείμενον. Ὁ «Saint Pierre» μετὰ γλαφυρωτάτου καὶ ἀνθηροτάτου ὕφους περιέγραψε μόνον τὰς δευτερευούσας ἀρμονίας τῆς Δημιουργίας, ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὰς ἐξωτερικάς τε καὶ ἀμοιβαίας σχέσεις τῶν ὄντων. Αἱ μαγευτικαὶ περιγραφαὶ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ συγγραφέως τούτου *Παῦλος καὶ Βιργινία* ὁμιλοῦσι πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸς τὴν καρδίαν. Ἄλλ' ἢ διάλεκτος ἐκεῖνου, ὅστις ἤθελε δυνηθῆ νά ἐκθέσῃ τὴν ἀρμονίαν τοῦ Σύμπαντος, ἤθελεν ἐξάψειν τὸν νοῦν καὶ συγκινήσειν τὴν καρδίαν εἰς τὰς πλέον ἀδύτους ἴνας αὐτῆς.

Ὅπερ συχνάκις αἰσθάνεται τις ἀναγνώσκων τοὺς ὑψηλοὺς, ἐνταυτῶ δὲ πλήρεις μαγικοῦ θελητήρου γίχους, οὕστινας ὁ δυστυχῆς Τορκουάτος ἔγραψε περὶ τοῦ ἐξόχου ἀντικειμένου τῆς Κτίσεως· ἀλλ' εἰσὶν οὗτοι πητήσεις νοῦς σύντομοι καὶ διακοπεῖσαι, πυρσοὶ φαινεῖοι στιγμιαίου φωτός, θαμβοῦντος ἐπ' ὀλίγον καὶ ἐν ἀκαρεῖ διαλυομένου. Προδιαθέτουσι μόνον τὸν ἀναγνώστην νά προαισθανθῇ πόσον ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος νοῦς καλῶς ἤθελε δυνηθῆν νά διαπραγματευθῇ τοιοῦτον ἀντικείμενον, ἐάν ἤθελε κατ' ἐξοχὴν ἀναλάβει τοιαύτην συγγραφὴν.

Ἐξ ὅλων τῶν νεωτέρων, ὁ μόνος ἴσως ὑπῆρξεν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεός, τὸ Ἰπέρτατον καὶ ἀκατάληπτον ἐκεῖνο ὄν, συνήνωσε τὴν ἀπαιτουμένην ἰκανότητα ὅπως τόσον ὑψηλοῦ ἀντικειμένου ἐπιληφθῇ.

Ἄλλ' οὐχ οὕτω καὶ ὡς πρὸς τοὺς παλαιούς.

Κατ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τάξιν, τὴν τοῦ Σύμπαντος ἀρμονίαν, ἡ σοφία αὐτῶν ὑπῆρξεν ὑψηλοτέρα, καὶ τῆς ἡμετέρας θειότερα. Κατ' αὐτοὺς, ἡ σπουδὴ τῆς φύσεως δὲν ὑπῆρξεν, εἰμὴ ἡ σπουδὴ τῆς τῶν ὄντων ἀρμονίας . . . . .

Ἡ γενικότης αὕτη τῶν ιδεῶν αὐτῶν ἔβλαψεν ἴσως ἐπὶ πολλὴν κAIRON τὰς παρατηρήσεις τῶν μερικῶν γεγονότων· ἐπομένως τὴν πρόδον τῶν ἰδιαιτέρων τῆς φυσικῆς ἐπιστημῶν. Ἄλλ' ἢ ἀνθρώπινος διάνοια ἔβη γιγαντιαίως ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς παρέλαβεν ἐκεῖνον τὸν ὠραῖον πειρητικὸν χαρακτήρα, ὄντινα μάτην ἠθέλατε ἀναζητήσῃ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς συγγράμμασι τῆς νεωτέρας σο-

φίας. Ὅθεν ἡ φυσικὴ αὐτῶν ὑπῆρξεν ἀληθῆς ποίησις· καὶ αὐτὴ ἡ διάταξις τῶν ιδεῶν αὐτῶν μεγάλως ἐπηνέργησεν ἐφ' ὅλον τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, προπάντων δὲ ἐπὶ τῆς καταγινομένης περὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐξέτασιν, οὐχὶ μόνον φυσικῶς θεωρουμένου, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς, ὡς ζῶντός τε καὶ σκεπτομένου. (*)

Τοσαύτην κλίσιν εἶχον οἱ ἑταστικοὶ ἐκεῖνοι νόες πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν γενικῶν νόμων, ὥστε καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ὅρος—ἀρμονία—ἐφαρμοζόμενος εἰς τὴν τοῦ Παντός τάξιν παρίσθη κυρίως εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν τὴν ιδέαν τῆς μουσικῆς· καὶ ἀμοιβαίως ἡ μουσικὴ ἐξῆρξεν ὑπ' αὐτῶν διὰ νόμων ἀριθμητικῶν, λεφθέντων ἐκ τῶν σχέσεων τῶν οὐρανίων σωμάτων.

Εἰς τὰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ εἰς τὸ μυστικὸν κάλυμμα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἔσαε ἐπισκιαζέσθαι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, οἱ τῶν παρελθόντων χρόνων ἄνθρωποι, μᾶλλον ἡμῶν διατεθειμένοι, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὸ ν' ἀντιλαμβάνωνται τῶν πρωτοτύπων ἐντυπώσεων τῆς φύσεως, καὶ ἐν τῇ ἐαυτῶν μνήμῃ διατηρῶσιν αὐτάς, ὑπῆρξαν χρεώσται τῆς παρ' αὐτῶν συλληφθείσης βαθείας ιδέας τῆς Θεότητος. Ἐκεῖνοι οἱ φιλόσοφοι ὑπελάμβανον τὸ Σύμπαν ὡς ἔργον θαυμασίου δημιουργίας, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον ἀεῖποτε εἰθεώρουν τὴν παρουσίαν τοῦ Δημιουργοῦ Πνεύματος . . . . .

Ἄλλ' ἤδη ὅτε εἰς τὴν σπουδὴν καὶ ἐξέτασιν τοῦ Σύμπαντος δὲν εἶναι ἐν χρήσει ἄλλο τι μέσον, εἰμὴ ἡ Πειραματικὴ Φυσικὴ, οὔτε ἄλλη γλῶσσα, εἰμὴ ἡ τῶν μαθηματικῶν, ἤθελε τις εἰπεῖν, ἀπωλέσθη πᾶν ἴχνος τῆς θαυμασίου ταύτης φιλοσοφίας. Ἵπείκοντες μόνον εἰς τὴν κλίσιν καὶ εἰς τὴν ἐνδόμυχον φωνὴν ἡμῶν, ἠδυνάμεθα ἴσως ν' ἀνεύρωμεν τὸ ἀπολεσθὲν νῆμα· ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, καὶ παρὰ θῆλησιν αὐτοῦ, ἰσχυρῶς κλίνει πρὸς τὴν ἀνίχνυσιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀρμονίας ἐν παντὶ ἔργῳ, πολλῶ μᾶλλον ἐν τοῖς μεγάλοις τῆς Δημιουργίας ἔργοις. . . . .

Θεωροῦντες μετὰ προσοχῆς τὴν Δημιουργίαν, ἐκπληττόμεθα ὀρώντες ἐν αὐτῇ τὸ πᾶν συνηρολογημένον συστηματικῶς, τὰ πάντα ὑπέκοντα εἰς νόμους ἀναλλοιώτους· καὶ τοῦτο διὰ εἰρμοῦ (σειράς) τοιοῦτου βαθμῶν, ὥστε τὸ αὐτὸ νά παρατηρῆται φυσικῶς, ἄνευ διακοπῆς, ἀπὸ τῶν

(*) Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τούτων, Πλάτων, ὁ τῆς ἀρμονίας φιλόσοφος, ὠδηγήθη νά ποδείξῃ τὸν ἄνθρωπον πάντοτε ὅμοιον ἑαυτῷ, κατὰ τὰς ὁμιλίας καὶ τὴν ζῶν αὐτοῦ, ὡς ὄργανόν τι μελωδικόν, ἀποδίδον ἦχους ἀξίους τοῦ Οὐρανοῦ.

ἀπείρων σφαιρῶν τοῦ ἡλίου μέχρι τοῦ τελευταίου ἀτόμου!—Εἴμεθα δὲ ἠναγκασμένοι, κατ' αὐστηράν λογικὴν, νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐὰν ἐκεῖνο τὸ ἀτομον ἤθελεν ἐξαλειφθῆν, ἐξ ἀνάγκης ἤθελε προκύψει ἀλλοία τις πραγμάτων τάξις, ἐξ ἧς πολλοὶ ἄλλοι συνδυασμοὶ ἤθελον παρουσιασθῆν, καὶ ἄλλη τις τάξις ὑπάρξεως τοῦ Σύμπαντος ἤθελε διαδεχθῆν τὴν ἐνεστῶσαν. Ἐπειδὴ ἡ ὑπαρξίς ἐκείνου τοῦ ἀτόμου συνδέεται μετὰ τῆς ὑπάρξεως ἄλλων ἀτόμων, καὶ δι' αὐτῶν μετὰ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ ὅλου μερῶν ὡσπερ μία ἰδέα συνάπτεται μετ' ἄλλων ἰδεῶν, καὶ δι' αὐτῶν συνέχεται μετὰ τῶν μεγίστων μερῶν τοῦ νοεροῦ κόσμου.

Ἐκεῖνο τὸ λιθάριον, ὅπερ τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμα τοῦ μικροῦ ρίακος κατατίθεισιν ἐπὶ τῶν ὄχθων, ἔχει σχέσεις μετ' ὀλοκλήρου τοῦ Σύμπαντος! Ἡ ῥαγδαία βροχὴ τὸ ἀπέσπασεν ἀφ' ἐνὸς ἀμμολόφου, ἀφ' ἐνὸς στρώματος τοῦ πλησίον ὄρους· ἡ ὑπαρξίς τοῦ μικροῦ λίθου εἶναι λοιπὸν συνημμένη μετὰ τῆς τοῦ ὄρους καὶ ποταμοῦ ὑπάρξεως. Καὶ ἡ γένεσις τοῦ ὄρους, ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἀμμολόφου, τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμα τοῦ ῥυακιδίου, ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ, ἴδια ταῦτα, δὲν ὑπῆρξαν ἀποτελέσματα χιλίων μερικῶν περιστάσεων συγγενῶν τῆς φύσεως τῆς σφαίρας ἡμῶν;—Ἐὰν ἡ τοιαύτη φύσις ἤθελεν εἶσθαι κατὰ τι ἀλλοία τῆς παρούσης, ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἤθελεν εἶσθαι δυνατὸν νὰ ἔχη τὴν πυκνότητα, τὸν ὄγκον, τὴν ἐπὶ τῆς τροχιάς ταχύτητα, τὴν περὶ τὸν ἄξονα στροφὴν, τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασιν, ἢ ἐπ' αὐτῆς ταυῶν παρατηροῦμεν. (Ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΛΗΘΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΤΟΙΟΥΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.

Ὅποια τῶ ὄντι κατάστασις ἐστὶν ἐκείνη καθ' ἣν τίς ὀφείλει ἐκ χρέους νὰ παρίσταιται ἀενάως ὁ διερμηνεὺς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς! Ἀλλ' ὅπως οὗτος ἦναι ἄξιος νὰ εἰκονίζῃ ταύτην πρέπει νὰ τὴν αἰσθάνεται. Ὁ ἀληθὴς λοιπὸν ἄνθρωπος τῶν Γραμμάτων δὲν θέλει περιορισθῆν νὰ διδάξῃ τὴν ἀρετὴν εἰς τὰς συγγραφάς του, δὲν θέλει εἶδει τὰ ἥθη τοῦ ἀντικείμενα πρὸς τὰ ἔργα του, οὔτε ἀποκρούσει ὡς τίς κατήγορος τὸ εὐγενὲς αἴσθημα ὅπερ ἤθελεν ἐξέλθει ὑπὸ τῆς γραφίδος του. Εὐτυχὴς ἐὰν εἰς τὴν ἡδύτητα τοῦ οικιακοῦ βίου δύναται οὗτος νὰ καθάρσῃ τὴν ψυχὴν του! Εὐτυχὴς ἐὰν ὁ οἶκός του εἶναι τὸ θυσιαστήριον τῆς φύσεως, ἐὰν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας δύναται νὰ ἀγαπᾷ ἐκεῖνον τὸν ὅποιον τιμᾷ, ἐὰν καθ'

ὅλας τὰς ἡμέρας δύναται νὰ κλείσῃ εἰς τοὺς βραχίονας αὐτοῦ ὁ Πατέρα, μίαν Μητέραν οἵτινες ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ χαϊδεύματά του, καὶ τῶν ὁποίων τὸ λατρευόμενον γῆρας δὲν παρουσιάζει εἰς τὰ ὄμματα τοῦ υἱοῦ εἰμὴ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν, καὶ τὴν κατανοητικὴν μνήμην τῶν εὐεργετημάτων.

Εἰς τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀνευ μεγαλοπρεπείας κόσμον ἀπομεμακρυσμένον ἐκ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς σκαιοτήτος, οὗτος θέλει λαλήσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀνευ τοῦ νὰ θεωρηθῆ ἢ φοβηθῆ αὐτοὺς, δὲν θέλει ἀποχωρήσει τὸ πρὸς τοὺς τίτλους ὀφειλόμενον σέβας, ἐκ τοῦ πρὸς πάντα ἄνθρωπον ὀφειλόμενον σεβασμοῦ. Γινώσκει ὅτι ἡ ἀξία τῆς κοινωνικῆς ἐσέως ὑπάρχει εἰς εὐαρίθμους πολίτας, ἐνῶ ἡ ἀξία τῆς ψυχῆς ἐνυπάρχει εἰς πάντας· ὅτι τὸ πρῶτον ἐξευτελίζει τὸν ἄνθρωπον, τὸν μὴ ἔχοντα εἰμὴ τοῦτο, ὅτι τὸ δεύτερον ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὅποιον ἐλλείπει πᾶν τὸ ὑπόλοιπον. Ἐὰν ἡ τύχη δώσῃ αὐτῶ ἓνα εὐεργέτην, θέλει εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν ὅτι ἔχει ἓν χρέος περισσώτερον νὰ ἐκπληρώσῃ. Εἰς τοὺς ἐχθρούς του θέλει ἀντιτάξει τὸ εὐχρηστὸν καὶ τὴν πρᾶότητα, εἰς τὸν φθόνον, τὴν ἀνάπτωσιν τῆς εὐφροσύνης του, εἰς τὸ σκῶμμα, τὴν σιωπὴν, εἰς τοὺς συκοφάντας τὴν ἀρετὴν του. Ἡ ἀρετὴ ἔν τινι εὐγενῆ καρδίᾳ τρέφεται διὰ τῆς ἐλευθερίας, ἔσεται λοιπὸν ἐλεύθερος, ἡ δὲ ἐλευθερία του ἔγκειται εἰς τὸ νὰ μὴ ὑπακούῃ εἰμὴ τὴν τιμὴν, εἰς τὸ νὰ μὴ φοβεῖται εἰμὴ τοὺς νόμους.

Ἦθελε χαρεῖν οὗτος τὴν ἀνεξαρτησίαν ταύτην ἐὰν παρέδιδε τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ αἰσχροῦ συμφέροντος; οὐχί, διότι τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἐλευθερία ἀντιμάχονται. Ἀνθρωπε τῶν γραμμάτων, ἐὰν ἔχῃς ὑπερφάνειαν, τὸ λογικὸν σου αἰχμαλωτεῖται, ἡ δὲ ψυχὴ σου οὐκ ἔστι πλέον ἐλευθέρη. Ὁ πλοῦτος δὲν ἀπαιτεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθέρους, οὗτος δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὰς ἐρήμους, δὲν τρέχει κατόπιν τῆς ἀρετῆς, φεύγει πρὸ πάντων τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν ἀσχολεῖσαι εἰς τὸν πλοῦτον, πλειστηριάζεις ἑαυτὸν, φοβεῖσαι νὰ ὑπολογίσῃς μετ' οὐ πολὺ τὴν τιμὴν μιᾶς ποταπότητος καὶ τὸ ἀντιμίσηθαι ἐνὸς ψεύδους. Ἐὰν ἡ ψυχὴ σου ἦναι εὐγενὴς, ὁ πλοῦτος εἶναι ἡ τιμὴ, ὁ πλοῦτος εἶναι ἡ δόξα τῆς πατρίδος σου, ἡ ἀγάπη τῶν συμπατριωτῶν σου, τὸ ἀγαθὸν ὅπερ δύνασαι νὰ πράξῃς· ἐὰν οὗτος δὲν σοὶ ἐπαρκεῖ παραιτήθητι ἐκ μιᾶς καταστάσεως ἢν καταισχύσεις, ἔσθ δὲ ταυτοχρόνως χαμερπὴς καὶ δυστυχὴς, τάλαιπωροῦμενος καὶ ἔνοχος, τοιοῦτος ἐν ἐνὶ λόγῳ οἶος μεγάλως νὰ οἰκτείρεσαι.

Πόσον διάφορος ἀπεναντίας εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων!

Πάν ὅ,τι ταράττει καὶ παρενοχλεῖ τοὺς ἄλλους, οὐδεμίαν ἐπιφρόνην ἐξαιτῆσι ἐπ' αὐτοῦ. Οὐδόλως τρέχει κατόπιν τῶν ἀμοιβῶν, ἢ ἰδική του ὑπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἐάν τὰ πλοῦτη προσφέρονται αὐτῷ τιμᾶται διὰ τῆς χρήσεώς των, ἐάν ταῦτα ἀπομακρύνονται τιμᾶται διὰ τῆς πενίας του. Οὕτω αἱ ἡμέραι καὶ τὰ ἔτη διέρχονται μεταξύ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εἰρήνης. Ἐπὶ τέλους τὸ ἥρεμον γῆρας ἐρχεται νὰ στέψη τοὺς πόνους του, βλέπει τὸ τελευταῖον τέρμα ἄνευ τύψεως τοῦ συνειδότος καὶ ἄνευ ταραχῆς, στρέφει τὰ ὄμματά του πρὸς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα ἀφ' ἧς ἀποχωρίζεται, αὕτη τὸν ἐτίμησε, αὕτη ἡ ἰδία νῦν τὸν λυπεῖται. Βλέπει τοὺς μεταγενεστέρους οἵτινες ἐτοιμάζονται νὰ δεχθῶσι περιπαθῶς τὸ ὄνομά του. Ἐάν ἐπαναστρέφων ἐπ' αὐτοῦ τὰ βλέμματα διατρέξῃ ἅπαντας τοὺς λογισμοὺς τοῦ βίου του δὲν εὐρίσκει οὐδένα τὸν ὅποιον νὰ ἐπιθυμήσῃ εἰ δυνατὸν νὰ ἀποσβέσῃ, ἅπαντες ὑπῆρξαν λυσιτελεῖς, ἅπαντες ἀφιερωμένοι εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ γλυκεία καὶ τερψίνους ἰδέα τοῦ μέλλοντος ἐνοῦται μετ' ἐκείνης τοῦ παρελθόντος, ἐπιχέουσα τὴν γαληνότητα ἐπὶ τῶν πανωσάτων στιγμῶν του. Ἀποθνήσκει... ἀλλ' οἱ λογισμοὶ του ζῶσι, καὶ θάλλουσι πράξει εἰσέτι ἀγαθὸν τι ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως οὗ καὶ αὕτη ἡ κόνις του ἐκλείψει.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ στάδιον τοῦ ἀνδρὸς τῶν γραμμάτων καθὼς πολίτου. Ἄδυναται δὲ νὰ ὑπάρχῃ ἕτερον εἰς ὃ ἢ δόξα νὰ ᾔῃαι γλυκυτέρα καταλείπουσα εἰς τὸν μυχὸν ἐντίμου τινὸς καρδίας, συγκινητικότεραν καὶ ἀγνωστέραν ἀγαλλίασιν;

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ (Thomas disc: de récept à l' Acad Franc ὑπὸ Σπυρ.Δ.Μάργαρη).

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ.

(Μετάφρασις).

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἐκτοτε αἱ σταυροφορίαι φαίνονται τείνουσαι πρὸς πάντη διάφορον σκοπὸν καὶ ὑπὸ ὅλων διαφόρου αἰτίας ὠθούμεναι, καίτοι δὲ, εἰ καὶ εὐάριθμοι χριστιανοὶ χύνουσιν εἰσέτι τὸ αἷμα αὐτῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἁγίου Τάφου, μολοντούτο, οἱ πλείστοι τῶν Ἱπποτῶν καὶ Ἡγεμόνων, δὲν ἀκούουσιν πλέον εἰμὴ τὴν φωνὴν τῆς φιλοδοξίας. Πάσαι τινὲς καταχρώμενοι τῆς ὑπεροχῆς ἣν ἐξήσκουν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν, ἔστρεψαν τὰ στρατεύματα τοῦ Σταυροῦ κατὰ Χριστιανῶν λαῶν καὶ ἀτομικῶν ἐχθρῶν των. Οἱ ἄγιοι πόλεμοι ἀπώλεσαν ἔκτοτε τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, μεταβληθέντες εἰς ἐμ-

φίλους τῆς Χριστιανοσύνης πολέμου· ἐν μέσῳ τοιούτων ταραχῶν, ἐνῷ ἡ Εὐρώπη ἐφαίνετο οὐδόλως γρέφουσα τὰ βλέμματα αὐτῆς πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ βασιλεὺς τις ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξοπλίσῃ καὶ πάλιν τοὺς λαοὺς τῆς δύσεως κατὰ τῶν ἀπίστων καὶ νὰ ἀναζωπυρώσῃ εἰς τοὺς σταυροφόρους τὸ ἡρωϊκὸν ἐκεῖνο αἶσθημα ὅπερ ἐνεψύχωσε τοὺς συνεταίρους τοῦ Γορρέδου. Ἀμφότεροι οἱ πόλεμοι ὀδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς τούτου Βασιλέως εἰσὶν ἀτυχέστεροι τῶν ἄλλων. Κατὰ τὸν πρῶτον, ὁ κόσμος ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν θείαν μιᾶς αἰχμαλώτου στρατιάς καὶ ἐνὸς σιδηροδεσμίου Βασιλέως, κατὰ τὸν δεύτερον, ἐκείνην ἐνὸς ἰσχυροῦ Μονάρχου ἐνησκοντος ἐπὶ τῆς κόνεως. Τότε ἡ ἀπάτη διασκεδάζεται, ἡ δὲ Ἱερουσαλήμ παύει ἀπὸ τοῦ νὰ κινή τὸν φιλοπόλεμον ἐνθουσιασμὸν τῶν Χριστιανῶν. Νέα φάσις ἐπίκειται εἰς τὴν Εὐρώπην, ταῦτα τὰ συμβάντα, αὐταὶ αἱ ἀπώτατοι ἐκστρατεῖαι, δὲν ἀποβαίνουν μάταιαι διὰ τοὺς λαοὺς τῆς δύσεως. Ἀκτίς τις ἐξευγενισμοῦ ἀναλαμβάνει εἰς τὰ γνωσθῆ τῆς βαρβαρότητος νέφη, τὸ δὲ πρῶτον ἀποτέλεσμα τοῦ ἐξευγενισμοῦ ὅπερ αἱ ἐκστρατεῖαι αὐταὶ ἄρχονται νὰ διαδίδωσι, ἐστὶν ἐκεῖνο τοῦ νὰ ἀναθερμάνωσι τὸν πόθον ὅστις κατ' ἀρχὰς ὑπεκίνησεν αὐτάς. Μάταιαι ἀποβαίνουν αἱ γινόμεναι ἀπόπειραι ὅπως ἀνάψωσιν ἐκ νέου τὸ πῦρ τὸ καταπλέξαν τὴν τε Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν. Οἱ λαοὶ τοσοῦτον ἰάθησαν ἐκ τῆς εὐσεβοῦς αὐτῶν παραφροσύνης ὥστε μόλις ἢ σημαία τοῦ Χριστοῦ ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ στρατὸν τινα, ὅτε δὲ ἠπειλήθησαν ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἢ τε Γερμανία καὶ Εὐρώπη ἤτις σύμπασα ἐξεγέρθη εἰς τὰ ὄπλα ἵνα ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἀπίστων, ὁ στρατὸς οὗτος δὲν ἀντιτάττει εἰμὴ ἀσθενῆ τινα ἀνθίστασιν ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γῆς.

Τοιοῦτον ἐστὶν ἐν βραχείῳ τὸ κεφάλαιον τῶν συμβάντων καὶ τῶν ἀναστατώσεων τῶν ὑπὸ τῆς Ἱστορίας τῶν Σταυροφοριῶν περιγραφομένων. Συγγραφεὺς τις ἀκμάσας πρὸ δύο αἰῶνων, ἀποκαλεῖ τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἱερῶν πολέμων «Ἱστορίαν ὅλων Βασιλικῆν»· ἀπορῶν δὲ διὰ τὴν σιγὴν εἰς ἣν ἐκρατοῦντο οὗτοι μέχρι τῆς ἐποχῆς του λέγει «Νομίζω ὅτι λίαν λυπηρὸν παρίσταται, τοιαῦτα ὑποκείμενα «κατ' οὐδὲν ὑποδεέστερα ἐκείνων τῶν τοσοῦτω ἐξυμνηθέντων ὑπὸ τε «τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμάνων νὰ περιέλθωσιν εἰς τοιοῦτο σκότος, ὥστε νὰ ἀγνωσοῦμεν τίνα ἦσαν ἢ τί ἐπραξάν, μᾶλλον δὲ ἀξιωματικῶς θεωρῶ ἐκείνους οἵτινες προικισμένοι μὲ γνώσεις καὶ εὐχέρειαν περὶ τὸ συγγράψαι ἠμέλησαν τοιαύτην Ἱστορίαν».

Διαβλόντες συνοπτικῶς τὸ ἀντικείμενον τῶν Ἱερῶν πολέμων, καὶ διαβλέψαντες τὰς διαφόρους τούτων τάσεις, εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ εἰ-

κάτωθεν, ὅτι αἱ σταυροφορίαι ὠρμήθησαν ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολεμικοῦ ἐκείνου πνεύματος, ὅπερ κατὰ τὸν Μεσαίωνα τοσοῦτον ἐπεκοράτει ἐν Εὐρώπῃ. Καὶ τῷ ὄντι, ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ὄπλων καὶ ἡ θρησκευτικὴ ζέσις, ἦσαν δύο δεσπόζοντα πάθη, ἅτινα συνενούητο τρόπον τινα ἐπιφέροντα ἀμοιβαίαν πρὸς ἄλληλα ἐνέργειαν, τὰ δὲ ἐλατήρια ταῦτα ἔδωσαν ὄθησιν εἰς τὸν ἱερὸν πόλεμον ὅστις ἀνέδειξεν τοὺς σταυροφόρους εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ Ἡρωϊσμοῦ.

Συγγραφεῖς τινὲς ἀνεῦρον εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας ἐκκρατείας τὰ οἰκτρώτερα ἐγκλήματα, ἄνευ τοῦ νὰ ἐπενέγκωσι ὠφελείας τινος εἰς τοὺς διαδεχθέντας αἰῶνας. Ἄλλοι ἐπεναντίας ὑποστηρίζουσιν ὅτι εἰς τοὺς πολέμους τούτους ὀφείλομεν ἅπαντα τοῦ ἐξευγενισμοῦ τὰ εὐεργετήματα. Καίτοι ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὁ οἰκείος τόπος ὅπως ἐξετάσωμεν τοιαῦτα ἐκ διχμέτρου ἀντίθετα ζητήματα, οὐδὲν ἤττον ὅμως, μακρὰν τοῦ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ ἱεροὶ πόλεμοι ἐπέφερον ὄλον τὸ κακὸν ἢ ὄλον τὸ καλὸν ὅπερ εἰς αὐτοὺς ἀποδίδεται, ὀφείλομεν νὰ ὁμοφωνήσωμεν ὅτι ὑπῆρξαν πηγὴ δακρύων εἰς τὰς γενεάς ἐκείνας αἵτινες εἶδον καὶ συνεμερίσθησαν τούτων. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ δεινὰ καὶ αἱ εὐέλλαί τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀποκαθιστῶσι πολλάκις τὸν ἀνθρώπον κρείττονα συντελοῦσαι εἰς τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ πρόοδον, διὰ τοῦτο ἐπετάχον οἱ πόλεμοι οὗτοι τὴν ἐμπειρίαν τῶν λαῶν, ὥστε εἴποι τις ἂν, ἀφρῦ ἀνέτρεψαν τὴν κοινωνίαν ἐπιτερέωσαν ἀκολούθως τὰ ἀμέθλα. Ἡ ἰδέα αὕτη, γυμνὴ πάσης ὑπερβολῆς καὶ συστήματος, φανήσεται ἴσως ἡ λογικωτέρα πασῶν, διὸ καὶ ἐνασμενίζομεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν αὐτὴν, οὕσαν μάλιστα παρήγορον εἰς τὸν αἰῶνα εἰς ὃν ζῶμεν.

Ἡ παρούσα γενεά, ἡ ἰδοῦσα ἀναφαινόμενα ἐν τῷ πολιτικῷ θεάτρῳ τοσαῦτα πάθη, ἡ ὑποᾶσα τοσαύτας κακώσεις, δὲν εἶλεי θεωρήσει μὲ ἀδιάφορον βλέμμα ὅτι ἡ Πρόνοια διεγείρει ἐνίοτε τὰς μεγάλας ἐπαναστάσεις ἵνα διαφωτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐξασφαλίσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν εὐημερίαν τῶν Βασιλείων. Σ. Μ.

ΟΙ ΛΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΤΗΣ ΧΙΟΥ.

(Ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Κόμητος Μαρκελλίου).

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Τὰ 1828, ἡ Ῥωσσία, ἐπωφελουμένη ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς Τουρκίας, ἤτις κατὰ τὸ 1827 ἀπώλεσε τὸν στόλον τῆς ἐν Ναυαρίνῳ

καὶ δὲν ἤρίθμει πλέον τριάκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν, κακῶς διαδραμεῖων τὴν εὐρωπαϊκὴν τακτικὴν, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς πύλης. Ὁ Ἀχμέτ Νουρῆς, Κυρκάσιος τὸ γένος, θηλάσας τὸ γάλα τοῦ μίσους κατὰ τῶν Μοσχόβων, ἠγαλλιάσατο μαθάνων τοιαύτην εἶδησιν, καὶ προστοιμάσθη διὰ νὰ υπάγῃ νὰ πολεμήσῃ τοὺς αἰώνιους ἐχθροὺς τοῦ τόπου του. Ἡμέρας τινὰς πρὶν τῆς ἀναχωρήσεως του, ἤλθε τὴν νύκτα εἰς τὸν κοιτώνά μου· ἐγὼ ἐκοιμώμουν, καὶ αὐτὸς μὲ ἐξύπνησε μὲ ἐκάθησεν ἐπὶ προσκεφαλαίου ὅπου ἐπλαγιάζα καὶ μοὶ εἶπεν.

Γεώργιε, σὺ γινώσκεις πόσον σὲ ἀγαπῶ, σὺ ἐξεύρεις πόσον ἡ ζωὴ σου εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν ἰδικήν μου· ἐγὼ ἀναχωρῶ διὰ τὸν πόλεμον· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ συλλογισθῶ ποτὲ ὅτι πρέπει νὰ χωρισθῶ ἀπὸ Θεοῦ. Γεώργιε, πρέπει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς! ἀνάγκη εἶναι νὰ εἶσαι εἰς τὸ πλευρόν μου κατὰ πάντα χρόνον καὶ ἐν πάσει περιπτώσει! Θέλω τώρα σὺ νὰ εἶσαι ὀπαδός μου εἰς κάθε πρᾶγμα· ἐγὼ θέλει σοὶ δώσω καλὰ ὄπλα, θέλω σοὶ δώσω τὸν γενναϊότερόν μου ἵππον, καὶ σὺ θελεῖς κερδίσει δόξαν μαχόμενος εἰς τὸ πλευρόν μου! Ἀλλὰ στοχάσου Γεώργιε ὅτι ὅτε θέλει εἴμεθα εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἡμῶν αὐτοκράτορος, σκέφθητι ὅτι ἐγὼ δὲν θέλω δινηθῆ νὰ σὲ παρρησιάσω εἰς τοὺς Ὀσμανλίδας, εἰμὴ ὡς ποταπὸν τινα αἰγμάλωτον, ὡς ἓνα ἄπιστον γιαιούρη ἐνῶ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σὲ κάμω νὰ γνωρισθῆς ὡς ἀδελφός μου θρησκείας καὶ φιλίας.

Τοιοῦτους λόγους ἐπρόφερον ὁ Ἀχμέτ σφίγγων τὴν χεῖρά μου καὶ μὲ συγκινητικὴν φωνὴν, οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐτάραζαν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν· ἡ ἄπειρος φιλία ἦν ἔτρεφον περὶ τοῦ Ἀχμέτ Νουρῆ, ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ χωρισθῶ ἀπ' αὐτόν, ἡ ἀγάπη τῆς ἐλευθερίας, καὶ δὲν ἤξευρα τίς ζωρὰ ἐπιθυμία νὰ γίνωμαι ἐπιφανὴς εἰς τὰς μάχας, κάθη τὲ ἐν ἐνὶ λόγῳ μου ἀφαίρεσα τὴν δύναμιν νὰ ἀντισταθῶ καὶ ὠρμισα εἰς τὸν Ἀχμέτ Νουρῆ νὰ τὸν ἀκολουθῶ εἰς τοὺς κινδύνους τῶν μαχῶν, ὡς ἔτι καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς του πράξεις· ἀκολουθῶς (ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ) ἔλαβον τὸ ὄνομα Ἰσμαήλ!... Ἡ ἀκαταμάχητος παραφορὰ τῆς φιλίας μὲ ἔκαμε νὰ λησμονήσω εἰς μίαν στιγμήν πάθος τὴν πίσιν τῶν πατέρων μου· ἀλλὰ νῦν ὅτε ἀπεκατέστη ἡσυχότερος, εὐρίσκομαι Χριστιανὸς εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου, καὶ ἵνα ἐλευθερωθῶ ἐξ ἐνός αἰωνίου ἐλέγχους συνειδότος ἐπιθυμῶ νὰ ἀναλάβω ἐκεῖνο τὸ ὄνομα Γεώργιος ὃ ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου μὲ ἔθεσαν.

Ὁ Ἀχμέτ Νουρῆς ἐπλήσθη δόξης κατ' ἐκείνην τὴν μάχην τῶν

1828, ἤτις ἐνταφίασε 100,000 ῥώσων ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς Βοσλ-
γαρίας. Μετὰ τὴν συνθήκην τῆς Ἀνδριανουπόλεως τὴν 6 Ἰουλίου, ἐ-
κείνην τὴν συνθήκην ἤτις ἤνοιξεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὄλας τὰς θύρας
τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπέσρεψα εἰς Θακμάχ μετὰ τοῦ Ἀχ-
μέτ Νουρῆ· καὶ ὁ εὐεργέτης μου μοὶ ἐδῆλωσε μεγάλην τινὰ ἀπόδει-
ξιν τῆς ἀγάπης, καταστήσας με κυβερνήτην τῆς Ἠνέχ καὶ ἄλλων
τεσσάρων κωμοπόλεων ὄχι μακρὰν τοῦτου τοῦ τόπου.

Τὸ παρελθὸν ἔτος, μίαν ὥραίαν αὐγὴν τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, εἵ-
μουν μόνος, καθήμενος εἰς τοὺς πόδας τῆς ἰτέας ἣτις ἐκφύεται πα-
ρὰ τῆς ὄχθης τοῦ ῥυακος ὃν εἶδετε πλησιάζοντες εἰς τὴν Ἠνέχ· ἐ-
λαφρὺς ἀνεμὸς ἔσειε τοὺς κλάδους· τὸ ὕδωρ τοῦ ῥυακος διέτρεχε
ψιθυρίζον πλαγίως τὸ λιβάδιον· τὰ πτινὰ ἐκελάιδων τὰς μελωδικὰς
αὐτῶν ἀρμονίας, αἵτινες ἐμιγνύοντο μετὰ μυρίων ἄλλων ἤχων τῆς
φύσεως· ὥστε ἡ ψυχὴ μου γλυκενομένη συνεκινεῖτο, ὁ δὲ νοῦς μου
ἐδουλιζετο εἰς τερπνὴν τινὰ μελέτην. Χαρμύσονται σοφασμοὶ ἐγείροντο
εἰς τὸ πνεῦμά μου καὶ ἐπλήρουν τὴν καρδίαν ἐξ ἀγνώστου τινὸς προ-
αισθημάτων εὐτυχίας, ὅτε μοὶ ἠνηγγέλθη ὅτι γυνὴ τις καλυπτομένη
μὲ κάλυμμα καὶ συνοδευμένη ὑπὸ τεσσάρων ζείδων (φυλάκων μου-
σουλμάνων) μὲ ἐπερίμενεν εἰς τὴν θύραν τοῦ κονακίου (καταλύματος).
Ὁ Ἀχμέτ Νουρῆς Σελικτάρ μοὶ ὑπεσχέθη μίαν τῶν γυναικῶν του,
καὶ ἡ τοιαύτη ὑπόσχεσις ἐμελλε νὰ ἐκπληρωθῆ. Ἰπῆγον πρὸς ἐκεί-
νην τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἔλαβον ἐκ τῆς χειρὸς ἵνα τὴν εἰσαῶξω εἰς
τὸ οἶκμά μου· πορευόμενος εἰς τὰ πλάγια αὐτῆς, ἡ καρδία μου ἐ-
κτυποῦσε βιαίως, καὶ τὰ γόνατά μου ὡσαύτως ἔτρεμον, ὥστε ἔπε-
σον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας. Ἡ γυνὴ μου ἔκτεινε τὴν χεῖρα
ἵνα μὲ ἐγείρῃ· μόλις ἐμθῆκαμεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴ ἀφήρεσε τὸ κά-
λυμμα, καὶ ἐγὼ ἠσθάνθη ὄλα μου τὰ σπλάγχνα νὰ ταράττωνται εἰς
τὴν θέαν τοῦ προσώπου τῆς μητρός μου· τὸ βλέμμα μου ἐπὶ τοῦ
προσώπου τῆς ὥραίας ἀγνώστου, καὶ τὸ σῶμα μου ἔγεινε βωδὸν διὰ
τῆς ἐκπλήξεως. Ἡ γυνὴ μὲ ἐθεώρει καὶ αὐτὴ μὲ τροαχῆν· ἡ γλῶτ-
τά μου τέλος πάντων διελύθη φωνάζουσα· Ἀχ Θεέ! σὺ εἶσαι ἡ Ἀν-
δρονίκη ἡ ἀγαπητὴ ἀδελφὴ; | Καὶ ἦτον τῶ ὄντι αὐτὴ, ἡ ἰδίᾳ αὐτὴ
ἀδελφὴ μου. Ἐβρίσθη εὐθέως εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, τὴν ἐγμίσα
θερμοτάτων ἀσπασμῶν, καὶ ἐθρηνήσαμεν ὁμοῦ ἐκ χαρᾶς καὶ εὐχαρι-
στήσεως· χιλιάκις ἠρωτήσαμεν συναλλήλους περὶ τῆς περιπτώσεως
καὶ ἔμαθον, ὅτι ἡ ἀγαπητὴ μου Ἀνδρονίκη ἀφοῦ ἐχωρίσθημεν ἀλλή-
λων, πάντοτε ἐζῆσεν εἰς τὸ χαρῆμ τοῦ Ἀχμέτ Νουρῆ.

Ἀναχωρήσαμεν κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὸν Θακμάχ. Ὅταν ὁ Ἀχμέτ
Νουρῆς ἤκουσε τὸ θαυμαστὸν τοῦτο συμβεβηκὸς εἶπε· Ἰερά τις φιλία

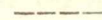
μὲ συνδέει μετὰ σοῦ, ὦ Ἰσμαήλ, ἐάν τὸ ἐπιθυμῆς, καὶ ἡ ἀδελφὴ σου
τὸ στέργει, ἡμεῖς διπλῶς θέλει ἐνωθῶμεν. Ἡ Ἀνδρονίκη θέλει γίνεαι
νόμιμός μου σύζυγος, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ ἡ νόμιμος σύζυγος τοῦ Ἀχ-
μέτ Νουρῆ, ἀναγκαιεῖτο ὥστε ἡ Ἀνδρονίκη ἐπρεπε νὰ ἀρνῆθῃ τὴν
χριστιανικὴν πίστιν, καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Γεωργίου ἠθέλησε μᾶλλον νὰ
ἐγκαταλείψῃ τὴν πλουσίαν ζωὴν ἣν τῆς ὑπέσχετο ὁ τίτλος νομίμου
συζύγου τοῦ Ἀχμέτ Νουρῆ, ἢ μᾶλλον νὰ ἀρνῆθῃ ἐκείνην τὴν θρη-
σκείαν ἣτις ἐπρεπε νὰ ᾔῃ καὶ ἡ ἐδικὴ μου! Τώρα αἱ ἡμέραι τῆς
Ἀνδρονίκης διατρέχουσι πραεῖται μετ' ἐμοῦ. Ὁ γενναῖος ἡμῶν φίλος
ἔρχεται συχνάκις νὰ ἐπισκέπτεται τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν, τοὺς
ὁποίους μετὰ τόσας ἀτυχίας ἡ θεὰ Πρόνοια θαυμασίως ἐκ νέου ἤνωσεν.

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Διονύσιος Κ. Μέγγουλας.)

ΚΙΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ.

Νέος ὢν χρεωστῆι ὁ ἄνθρωπος νὰ φυλάσσεται ἀπὸ ἡδυπάθειαν·
ἀνὴρ δὲ, ἀπὸ στάσεις· καὶ γέρον, ἀπὸ φιλαργυρίαν.

Περὶ τοῦ τεχνικοῦ τῆς Μουσικῆς μέρους.

(Συνέχεια.)

§ δ'. Ἰπὸ τὸ ἡμιτόνιον, μετερχόμεθα τριτημόρια, καὶ τεταρτημό-
ρια τοῦ τόνου, χωρὶς ὅμως νὰ δυνθῶμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὰς
σχέσεις των, καὶ χωρὶς νὰ τολμήσωμεν νὰ φανταζώμεθα, ὅτι ἔχομεν
ἐντελῆ περὶ τούτων ἀκρίβειαν. Ὁμολογῶ προσέτι, ὅτι ἡ πλεον ἐξη-
σικημένη ἀκοὴ δυσκολευεῖται νὰ τὰ διακρίνῃ. Ἡρώτησα τὸν Φιλότιμον,
ἀν, ἐξαίρων αὐτοὺς τοὺς τόνους σχεδὸν ἀκαταλήπτους, ἤθελεν ἡμ-
πορέσει κανεὶς νὰ ἐξαγάγῃ βαθμῶδ' ἀπὸ μονόχορδον ὄλους ἐκεί-
νους τοὺς ἤχους, τῶν ὁποίων ὁ βαθμὸς εἶναι προσδιορισμένος, καὶ
οἱ ὁποῖοι σχηματίζουν τὴν κλίμακα τοῦ μουσικοῦ συστήματος; Δι'
αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελε χρειασθῆ, μοὶ εἶπε, χορδὴ ὑπερμέτρου
μήκους, ἀλλὰ δύνασαι νὰ τὸ ἐκπληρώσῃς καὶ μὲ ἀρισμόν. Ἰπέσθες, ὅτι αὐτὴ
εἶναι διηρημένη εἰς 8192 μέρη ὅμοια, ἠχοῦσα τὸ, Σι. Ἡ ἀναλογία τοῦ ἡμι-
τονίου τοῦ, Σι, Π.γ. πρὸς τὸ, ουτ, ἐάν ὑποτεθῆ, ὡς τοῦ, 256, πρὸς τὸ, 243,
Σείεις εὔρη, ὅτι, ὃν λόγον ἔχουσι τὰ 256, πρὸς τὰ, 8192, τὸν αὐτὸν,
καὶ τὰ, 243, πρὸς τὰ 7776, καὶ ἐπομένως ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἀ-
ριθμὸς πρέπει νὰ σοὶ δώσῃ τὸ, ουτ. Ἡ ἀναλογία τοῦ τόνου οὔσα,
καθὼς τὸ εἶπομεν, ὡς τοῦ, 9, πρὸς 2, εἶναι φανερόν, ὅτι, ἀφαι-
ρῶν τὰ, 9, ἀπὸ τὰ 7776. Σείλουσι μένει 6912, διὰ τὸ ρε. Ακο-

λουθῶν τὴν πράξιν μὲ τὴν ἴδιον τρόπον εἰς τοὺς καταλειπομένους ἀριθμοὺς, ἢ διὰ τοὺς τόνους, ἢ διὰ τὰ ἡμιτόνια, ἤμπορeis νὰ φέρῃς εὐκολώτατα τὴν κλίμακά σου πολλὰ ἐπέκεινα, ἀφ' ὅσον αἱ φωναὶ φθάνουσι, καὶ τὰ ὄργανα, ἕως εἰς τὴν πέμπτην ὀγδόην τοῦ Σι, ὅθεν ἐξῆλθες. Αὕτη θέλει σοὶ δοῦθῃ διὰ τοῦ, 236, καὶ τὸ, οὐτ' ἀκολουθῶς διὰ τοῦ, 243, τὸ ὅποιον τοῦτο θέλει σοὶ δεῖξει τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἡμιτονίου, ὅπου ὑπέθεσα. Ὁ Φιλότημος, ἐν ᾧ ἔλεγεν αὐτὰ, μόνος του εἰργάζετο ὅλους αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς, καὶ, ἀφ' οὗ τοῦς ἐτελείωσεν, ἀκολουθεῖ ἐντεῦθεν, μοι εἶπεν, εἰς αὐτὴν τὴν μακρὰν κλίμακα, οἱ τόνοι, καὶ τὰ ἡμιτόνια νὰ ᾄναι ὅλοι ἐντελῶς ὅμοιοι. Παρομοίως θέλει; εὔρη, ὅτι τὰ διαστήματα τοῦ αὐτοῦ εἶδους εἶναι ἐντελῶς σωστά π. γ. ὁ ἡμιόλιος τόνος, ἢ ἡ ἐλάχιστων τριφωνία εἶναι πάντοτε εἰς τὴν ἀναλογίαν τοῦ, 32, πρὸς 27. Τὸ δίτονον, ἢ ἡ μείζων τετραφωνία εἰς τὴν τοῦ, 81, πρὸς 64.

§ 6. Καλὰ, τῷ εἶπον, ἀλλὰ πῶς θέλεις βεβαιωθῆ εἰς τὴν πράξιν περὶ τούτου; Ἐξω ἀπὸ ἕξιν διεξοδικῆν, ἀπεκρίθη, μεταχειριζόμεθα ἐνίοτε, διὰ περισσοτέρην ἀκρίβειαν, τὴν συμφωνίαν τῶν τετραφώνων, καὶ πενταφώνων, λαμβανομένων ἀπὸ ἓν, ἢ πολλὰ μονόχορδα. Ἡ διαφορά τοῦ τετραφώνου πρὸς τὸ πεντάφωνον, ἀφ' οὗ μοι δεῖξῃ τὸν τόνον, τότε, ἂν θέλω νὰ ἔχω τὴν μείζονα τετραφωνίαν ὑφ' ἓνα δεδομένον τόνον, ὡς τὸ, Ακ. ἀνέρχομαι εἰς τὴν τετράφωνον ρε. κατέρχομαι ἐντεῦθεν εἰς τὴν πεντάφωνον, Σολ. ἀνέρχομαι πάλιν εἰς τὴν τετραφωνον οὐτ. κατέρχομαι εἰς τὴν πεντάφωνον, καὶ εὐρίσκω τὴν Φα, μείζονα τριφωνίαν ὑπὸ τὴν, Ακ. Τὰ διαστήματα εἶναι σύμφωνα, ἢ ἀντίφωνα. Ἄ; βάλωμεν εἰς τὴν πρώτην κλάσιν, τὴν τετράφωνον, πεντάφωνον, ὀγδόην, ἐνδεκάτην, δωδεκάτην, καὶ τὴν διπλῆν ὀγδόην, ἀλλ' αὐταὶ αἱ τρεῖς τελευταῖαι εἶναι μόνον ἐπαναλήψεις τῶν πρώτων. Τὰ ἄλλα διαστήματα, τὰ ὅποισι καλοῦνται ἀντίφωνα ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνεισῆχθησιν εἰς τὴν μελωδίαν. Ἡ ὀγδοῆ εἶναι ἡ μάλλον ἀξίεραστος συμφωνία, ὡς φυσικωτέρα. Αὕτη ἀκούεται εἰς τὴν φωνὴν τῶν παιδων, ὅταν συναρμύζηται μὲ τὴν τῶν ἀνδρῶν. Τὸ αὐτὸ προξενεῖ καὶ χορδῇ, τυπτομένη μὲ δάκτυλα, ὁ ἤχος παύων, δίδει ὁ ἴδιος τὴν ὀγδόην του. Βουλόμενος ὁ Φιλότημος νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ συμφωνίαι τῆς τετραφώνου, καὶ πενταφώνου δὲν εἶναι ὀλιγώτερον μὲ τὴν φύσιν σύμφωνα, μοι ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ μονόχορδου του, ὅτι εἰς τὴν κατὰ συνέχθειαν τοῦ λόγου ἐκφώνησιν, καὶ ἔτι εἰς τὴν συνειθισμένην ὁμιλίαν, ἡ φωνὴ ὑπερπεπῆδᾶ συνεχέστερον, αὐτὰ τὰ διαστήματα, ἢ τὰ ἄλλα.

(Ἀκολουθεῖ).